

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN JAB

HÚT THUỐC LÁ

(Xem trang 21). Xin nói lời đối đầu dưới đây:

Theo lệ thông thường, đọc báo không phải là một hạng người mà riêng ra lồng người thì mỗi người lại khác nhau. Người thích dưa nát, lại không thích dưa kim, người hiếu chòi này lại không hiếu chòi khác; muốn cho một tờ báo mà mỗi người đều hiếu tất cả, đều cho ở xã hội nào, cũng không phải là việc dễ. Nếu mấy đứa khờ hiếu kẽ trên, bản báo vẫn tự nhận là chỗ cần phải sửa đổi như lời ông Tân-học đã dạy. Song có một điều khôn là những mục Học-thuyết, Thời-đám và Tu-tu trưởng mới mà bản báo dâng đó, không nhờ s ch Tàu thi nhữ sách Tây, chớ hiện ở nước ta ngày nay chưa có sách Quốc- Ngữ nào là mèm chừng cù, và lại chuyện cũng chuyện Tây chuyện Tàu cả. Vì thế nên người viết mục đó, không phải người quên Hán học thi quên Tây học, trong khi làm văn hoặc phiên dịch, thuận bút viết ra, quên đâu thi viết ngay theo đấy, không nghĩ gì đến sự khó hiểu của các độc giả, đó là một cái khôn.

Còn một điều nữa: nhân khi gặp tên người, tên đất, hoặc định từ trong khoa học, tiếng nam ta đã không thấy được mà giải thích thi phiền phết lắm, lại không biết theo phia nào. Ví như: Hoa-danh-lòng Washington, Hoa-nhịnh-đô, v.v. là một cái tên mà tên bến tiếng. Theo hai tiếng Quốc- Ngữ thi người hiểu người không, thích tiếng Tây thi người Hán-học không hiểu, thích tiếng Tàu thi người Tây-học không hiểu; còn người viết văn kẽ thi viết Hoa-danh-Tông, người thi viết Hoa-nhịnh-đô, chưa nhứt định tiếng nào là người ta hiểu nhiều mà theo. (Ấu hóa qua Á-dông là do Nhật mà sang Tàu rồi do Tàu mà sang ta, nên danh từ phần nhiều theo Tàu, cũng chưa vội bỏ hẳn đi, mà trực tiếp ngay trong một bài được). *Lê Thoa, (Lous-sau), Ba-lư, (Perse) Ba-lac-si-đang (Palestine)* đại loại cũng thế.

Vì thế nên Bản báo về mục thời sự thế giới có nên cải giới hạn để phân biệt cho độc-giả dễ nhận ra không xúi dù thuộc về địa phận nào; Á-dông, Âu, Mỹ v.v.

Còn nói về Học-thuyết thi cũng

rắc rối lắm. Cứ như: Dân ước lè 47, với Khê- ước Xã hội số 47 v.v. đều chung là tên. Nói dân- ước khó hiểu, thì xã- ời khé- ười cũng khó hiểu. Như thích cho rõ thi viết addn ước lè 47, Central social, Khé- ười của loài người giao kết nhau thì cũng phiền thật. Lại như Kinh-tế tè 47 (Economie politique là hai chữ, ngày nay người mình đã dùng queo, mà nguyên lúc đầu tên là người Nhât-bản dùng chữ lèu mà dịch chữ Tây, người Tàu dùng theo thành quen mà người mình lại dùn thương mai. Nay được tờ thông tin của Tòa-Khâm truyền cho các người thương mai, tin dâng nguyên- ần như sau này).

L.T.S.
Mấy bản nghị-định quan Toàn-quyền Đông-Pháp ngày 31 Aout 1929 thi- hành lệ khai vào sổ thương-mãi (Registre du commerce) sắp hứa đầu thi- hành chậm nữa là từ ngày 18 Décembre 1929.

Theo lý ay mấy người thương- nghiệp trả thuế món-bài trên sáu mươi đồng US\$ đều phải dán nha lục-sự Tòa Án bộ mình mà làm giấy khai. Nếu quá hạn chưa khai thì có nhiều điều hại cho mấy nhà thương-mãi đe trê nái.

Muốn biết rõ ràng thi hãy đọc mấy bản nghị-định nói trên đã hàng năm q iao-báo Đông-Pháp 1929 số 75 trường 3550, 3551 và mấy trường 3552-3553.

Số bạc 4.478.500 đồng về khoản phòng ngự Đông-Dương

Mỗi tháng Chính-phủ có trích ra một món tiền 4 triệu 47 vạn 8 nghìn 5 trăm đồng để chi về các việc kinh phí sự phòng ngự Đông-Dương.

Chia ra như sau này :

Lực quân 2.406.000 đồng
Thủy-quân 809.500 đồng
Đồn-lũy (về binh lính) 107.000 đồng

Đồn-lũy (về súng đạn) 10.000 đồng
Lập thêm đồn-lũy mới 1.110.000 đồng.

Cộng là 4.178.500 đồng

Số tiền này khởi nghĩ từ hồi

Mấy lời thành thực, tôi lòng cảm phục cùng ông Tân-học; nên được ông có lòng yêu đến bần hào mà thường thường ban cho những lời vàng ngọc thi bần bả rỗi đời ơn, và xin ông cho biết qui danh thi bần bả lấy làm vui lòng lắm.

Tiếng-dân

tôi :

— Sao da lịt minh gay nhám thế? Ông ! Bạn đàn bà họ biết đâu cái thân thằng trai ra chiến trường ; ôi đây được như khỉ ở trên ném tên chiến ám mà tron trắng hoài. Tôi hối vợ tôi :

— Thằng cu Nghéch ôi đâu?

Vợ tôi nghen ách không nói được.

— Thế thằng cu Nghéch ?

Vợ tôi giặc nó tận tay tôi, bắn nó rằng : « Cha mày đố con ».

Thằng cu Nghéch nó còn quá dai nó lùng lùng mà nói với mẹ nó rằng : « Mẹ nót lão, cha tôi mất sảng kia mà ».

Lão đó, tôi vò đầu thằng cu Nghéch, thòi nó đụt tay tôi ra mà xay lại chỗ mẹ nó, đoạn rứt tôi không nghe nó hờ một lát.

Tâm xong, tôi vào nhà, cầm nước tát lá, thòi bà con đến thăm tôi nhiều. Tôi kẽ nhường chén và chén trường cho bà con nghe, bà con hít uể để ôi nghe lời nói. Nhưng khi họ nghe rồi, thòi lại cùi những tiếng gi... xi xi xao xao, mà lại không cho tôi nghe rõ. Từ lát đó tôi mới nín ra

tâm bụng hoài nghi đến vợ tôi. Nhưng cách vợ tôi dn ở với tôi thời lai hồn hiền hơn khỉ tôi chưa mà. Hồi khỉ nào tôi hối đến thẳng cu Nghéch thời nó lại cứ nghen cảm không nói, vì khỉ nên tôi càng lấy làm ngã lầm. Tôi mới thả cách trinh-thám không mất mà tôi e cũng hay. Tôi truy nguyên đến câu nết thằng cu Nghéch, khỉ tôi mới vỡ. Tôi mới hết sức thù mò thọc mọc, hè có cách gì làm cho thằng cu Nghéch ua tát, tôi hét sáu, lèo gấp khỉ mẹ nó đi chay, vè quê, thòi tôi ra súc đỡ đánh nó. Một ngày một quen, nó mài gêu tôi ; mà ông cha súng mài của nó, nó cũng không được thay luôn luôn, nên nó mới nhận ra ông mài mài là cha nó. Tôi lần mán hỏi nó nguyên úy, nó nói rằng : « Khi trước có một ông cha mài súng, áo quần đẹp ; thường thường cho tôi đánh, mẹ nó chỉ cho tôi ».

Phải rồi, phải rồi, chắc thằng cu Nghéch có một ông cha khake, nhưng không phải là cha vùi đẻ thằng cu Nghéch, mà chỉ làm cha vùi thường yêu mẹ nó. Trinh-thám đã được

quan Toàn-quyền A. Varonec, mãi đến kỳ thương hội đồng bảo thủ Đông- dương vừa rồi mời ứng- chúa, bắt đầu thi hành từ sang năm trờ di.

Hiện nay giá thi số tiền phòng ngự Đông- dương chỉ có 3.455.000 đồng mà thôi.

Thì từ sang năm trờ di, số tiền phòng ngự Đông- dương tăng lên 1.023.500 đồng.

(N. C. T. 26 Nov.)

FAIFOO

Sao không bỏ được

Ông cứu D.. . dường năm lát à phiêu dười thuyền i bồng dâu người tay thương chánh- đón, ôi hồn xiêu phách lại, bồng chén a phiện dù xuống sông, người tay tưởng ông xoi cám đèn lầu, tai cho mây tai giữa công chung. Từ đó về sau ông nghĩ tới ngã lui, càng nghĩ càng buồn, càng tức, càng hờn, buộc lòng phải bỏ hát. Lại coi anh Năm D.. . cũng & trong lồng hót zách, hót đến nỗi phải áo cắp áo quần của tháng chau nhỏ di cầm cho họ. Người chí dầu (mè tháng chau đó) biết dặng, không nói gì cả, móc túi đưa cho anh ta 1.000, báo di chuột áo quần về. Anh Năm D.. . lấy làm hò thẹn, tự hỏi lương tâm thế nào, mà đem nỗi, đem ông ra dập bết, rồi bỏ hát.

Thế mới biết những người có bút mà có chát luồng tâm thi bù được ngay. Những người hiện bày giờ còn nằm cò queo, khò khò với ba viên xám, chén xá, nghĩ thế nào ?

Ngọc Tuyệt Lữ sĩ

QUẢNG-NAM

(TAM-KÝ)

Câu chuyện điều ước lèng

Vua rải kỹ giả di qua làng Định-phước, iồng An-hoa, gặp bốn năm người vua di vừa than van chuyện lèng điều ước, ký giả hỏi thi họ nói rằng : « Làng Định-phước chung tôi, cung tè phiêu lâm, năm Bảo-

Đại thứ hai, hương chúc và dan lèng một bút điều ước, giàn hót cung tè và cùi biếu ; mây khù rừng của làng, không ni được cung cây, nếu ai dồn thi phải phạt dịch ba ngày, hương lý dưng tinh cũng đồng tôi ; lại cẩm dán không được dâng phủ thủy, v.v. . Dem tinh quan, quan có phè chub rõ ràng. Đầu thấy thế, ai cũng tưởng mây ông làng thuật hàn như bẩn điều ước. Nào hay đầu về việc cùi biếu thi có Ngô-ki-ắc-Ninh không chịu, mây lè cùi gá thi bò bay không anh ta không thiết lâm, còn lè pô cùi g heo thi anh ta bò đe y ngực. Điều ước yê chuyen xòi thi, hieu quâ ra vây dò ! Còn chuyen cùi rùng thi Ninh ta cùi gác điều ước lại môt xó, mà cùi dòn cây về làm nhà. Lý trường Lê v. Mong chí biết què quặt dân cung, cùi đến việc người ta làm trai điều ước như thế thi không giám nỗi đến, hao mực cung ngâm cảm. Mạt nỗi !

Cái thoi xoi thi dâu in sâu vào nỗi cùi ba hác làng ta ; đì, đứng,

phương, làm sao cho chụp được

chân-tang ; tôi quyết không cho tát

đát nỗi nhán này để cho thằng vò- lauog kia chiếm đoạt mài.

Thường khỉ vợ tôi di vắng nhà,

thòi tôi rò lèg những sợi vải mài

và giò rệp.

Mây mò cửa tau vào, tau giúp cho mài.

Vì tôi nói liêng rất dữ, nên vợ tôi

mà cùi ngay. Ôi ! may sự trời ! Cùi

và hé ra, thòi có một thằng trai,

hi hòi hi hộp, toàn cướp cửa chạy.

Nhưng vi anh nò mài eo ba-đ..

xug ; ôi ngoài ngô lanh) và vùa

to vùa dài, nết dâng vùa tay tôi, tôi

chup ngay, rết dâng vùa tay tôi, tôi

quang suối cùi người, tôi

dùng hết phách lọc mài dài tôi,

tôi đút nỗi mài đút cùi kệ mạnh,

nó tè xoóng giàu dài mài cùi

lèch. Vé tôi rót vang đánh diêm

thấp đén trường đê cho tôi thấy

thằng trai đó, nhưng hân hở quên

cùi mài tôi cùi gáy đến đầu !

sạch sẽ, ấy là điều tiện lợi cho tré con. Tôi chỉ hảo thế, rồi học trò tự sắm lấy của mình chờ chằng bắt gòi mỗi tré 1\$20 bảo giờ, và tôi chằng thu đồng xu nào. Nhì mực nỗi vụ, việc này có phụ huynh và 210 học trò cùng biết... Đoạn sa : thi rành những lời thô-bí, như « thi rieng » và « nhe-danh »... Cuối bài viết « Đúc-giáo trường Phù-my » ché khong kí tên.

Tuệ dục là điều cần, quản dài ao cảnh là kiện, ông Nhì-mực có nói khác dâu mà quan phải phiền lòng biện bạch. Sạch sẽ là cần, học trò thón quát chưa biết giữ cho sạch sẽ nên quan bảo may dò den, tué ill mực dò den thi không cần gì giữ già sạch sẽ sao ? Còn nói vải den tiện lợi hơn các thứ vải là tiện lợi điều gì ? vì có thể che sự da bần, không để người ta thấy được. Như thế mà gọi là sạch sẽ sao ? Quan nói quan chỉ bảo may ché khong thu đồng xu nào, thi sự đó có phụ huynh học trò và học trò biết, như lời quan nói; nhưng 1\$20 hoặc 0\$90

Sách cầm

Nghị định Tòa-Khâm ngày 29 Novembre cấm lưu-hành và tảo trú trong địa hạt Tự-Trung-ký hai quyền sách sau đây :

1. Tum-dan học xí, của hai ông Hoàng-kim Long và Luu-thoai-Khai soạn.

2. Lòng-Bắc- ái — Lịch - sử Ông Gandhi của ông Yên-son soạn.

Bán cò-phan

Ông Y si Trần - dinh - Quế ở đường Paul-Bert Hué, có khai bán 3 cò phần giá là 50\$00 và ký trước có người khai bán 5 cò phần giá 100\$00, vậy ngài nào muốn mua xin gửi thư về ban Công-Ty biết.

HUỲNH-THÚC KHẮNG Công ty

TẠI HỘI CHỢ HANOI

Năm nay

(Gian số 12 giây E)

Sé bày kiều dâu Khuynh-Diép và dòi ba món khác của chúng tôi mới chè tạo.

Lại bày kiều hàng của mày hàng bên Pháp dâ giao chúng tôi làm dại - lý độc - quyền trong toàn xứ Đông-Dương.

VIEN-DE — DONG-HOI

— Sứ thẳng cu, làm chí lực dục không ngù mài ?

— Chao ôi ! đem này rệp cùi quâ, mudi nhiêu quâ, tôi vừa đập mudi vừa giò rệp.

— Mây mò cửa tau vào, tau giúp cho mài.

Vi tôi nói liêng rất dữ, nên vợ tôi

mà cùi ngay. Ôi ! may sự trời ! Cùi

và hé ra, thòi có một thằng trai,

hi hòi hi hộp, toàn cướp cửa chạy.

Nhưng vi anh nò mài eo ba-đ..

xug ; ôi ngoài ngô lanh) và vùa

to vùa dài, nết dâng vùa tay tôi, tôi

chup ngay, rết dâng vùa tay tôi, tôi

quang suối cùi người, tôi

dùng hết phách lọc mài dài tôi,

tôi đút nỗi mài đút cùi kệ mạnh,

nó tè xoóng giàu dài mài cùi

lèch. Vé tôi rót vang đánh diêm

thấp đén trường đê cho tôi thấy

thằng trai đó, nhưng hân hở quên

cùi mài tôi cùi gáy đến đầu !

(Còn nữa)

ƯỚC - MÃM BÁC - BẦU của hội **BÔNG-LÊ THƯƠNG - CỤC QUÂN BÌNH**
còn hàn 15.000\$00 — Tông cúc ở Đồng-hới — Bán buôn và bán lẻ
Thứ và tiền bạc từ các ngài có giá cho K. TRẦN-NHẤT TÂN Đồng-Hới

Trix có giá rất cao :
 Ai có giá là 1000\$00.
 Xem sao Bắc-khoa là xem có Kinh.
 Dập là cát bắc Quảng-Bình
 Cát ngon mềm ngọt có mình với ta
 Nhịn thật, không có tia ngang bẩn, cát là khát-lịt-lak Quảng-Binh quý vị chà trét chà, vay
 nhanh chóng iết đai trả lại.Người ta mua cát lát nước mắm rất tươi khái: mua cát phong
 giao với ta... **NƯỚC-MÃM BẮC-CẦU**.
 Ai là giá, ai là cao, ai là chà mì, ai là khát người nhà mua là nước mắm Bắc Bầu
 và mua thêm tỏi muối.

Các người có giá hội
Đồng-lê thương cúc
Đại lý của hội: **Tienda Rado-hy**, Rue Hanoi 79 Rue des paniers Hanoi
Đại lý của hội: Rue : THUẬN-LONG Rue Gia Long Hồ

đó về ai thì không rõ, mà năm
nay quan bão sấm - mồi - mây,
sang tẩm quan bão sấm - mồi - mây,
kia, học trò nghèo cũng phải chạy
sắp chạy ngựa xấu cho được một
bộ đồ dùng - mồi - mây, đầu dắc mây
cũng phải chịu, như thế không phải
lời bão đó hú huoc sao?

Thế là những lời bén bạch trong
hái quan toàn là ngoài đê không ăn
thua gì với bài Ông Nhí-mục, thế mà
quan viết đầy một trang giấy dùng
lâm lôi thòi bì, bắn bao vi hai chữ
« Mô pípm » là bài đoạn sau,
songchí xem một đoạn đã trích ra
đo tài độc giả cũng đã rõ một nhá
mô phạm đối với học trò ta liê
nào.

Tòa Soạn

BẮC-KỲ

HANOI

Một đạo nghị-dịnh mới

Đạo nghị-dịnh ký ngày 30 Juin 1929 mới đem ra thi hành tại Đồng
dương kề từ ngày 18 Decembre
vào nghị định ấy nói rõ những
tinh cách của người tây và Nguoi-
quốc phải thế nào mới được vào
xứ Đồng-dương. Ké nho muốn đến
xứ này mà không có kỹ giao keo
jám việc mót sô-nô, thi phải nộp
một số tiền tau trả về để thê chun
bay là phải có người bảo-lanh; và
phải có giấy cản-cuộc.

Chánh-phủ cho được một ký
bạn là sáu tháng để lo xin giấy
tờ như luật đã định, và được
phép xin giấy này thue với quan
thầy thuế tây ở Đồng-dương.

Cuộc xô số hội nhạc Tri-hòa
Cuộc xô số của hội nhạc Tri-hòa
trước đã định mồ vào ngày chủ
nhất đầu tháng Ier Juin, sau hoán
lại Ier Decembre, nay lại hoán lại
đến chúa nhát đầu tháng Avril 1930
nữa.

HAIDUONG

Tìm được quả bom.

Trong tháng Octobre vừa qua mấy
người làm ruộng, dưng lợn khom
gặt lúa ở một đám ruộng gần lang
Phao-lan, có trông thấy một cái dù
đứng những quả bom.

Lập tức báo quan, quan đến khám
thấy có cả thấy 67 quả bom
học xi-măng & ngoài. Họ có thử
tém mấy quả, nhưng không thấy nổ.

Hiện cái dù bị mất ấy đã dao về
Tòa-sứ Hải-dương. Và sở Mật-thám
đóng dò là những người đã làm
ra mày quả bom, và vì sao
mà đem đầu xuống ruộng.

NAM-KỲ

SAIGON

Thương vụ tông-biển

Từ Tàu-travel tông-biển đã ra
đời ngày 14 Novembre ở Saigon.

Bản báo có lời chào mừng bạn
đồng nghiệp.

CAO-MIỀN

Ô-to bị cướp

Trong một số trước hàn báo có
dâng vụ cướp bôm 6 Novembre
tại biên-giới Cao-Miền và Xiêm-la,
nay xin trích một bài của báo Công-
Luân ngày 23 Novembre, nói tiếp
về vụ ấy như sau đây :

Cướp xong thì bọn cướp ấy chạy
về hướng huyện Gokto - Ben ở
Aranya.

Tù dò dò bên Pháp. Xiêm đều
có lính truyền thím bắt, cho dặng
dâng ấy để cho tên bô giao thông.
Nay mới có tin ở Nam-Vang cho
hay rằng: thủ phạm trong vụ cướp
này tên Vai-xi và vài người đồng
tola đã bị lính cảnh sát Xiêm bắt
tới. Dâng cướp này do người Xiêm
lai đầu nêu nên đặt tên là Nai-
xai. Khi lính đến khám xét chỗ ở
của đảng Nai-xai thì tìm thấy một
cái nón nỉ den mà tên thủ phạm
Nai-xai đã đội lúc dòn xe cướp
giặt, một khẩu súng hiệu « Verney-
Caron » calibre 12, 4 cái bì của
súng ấy và nhiều giấy bạc (Billet
de Banque Indo-chine). Một người
Aunam tên Nguyễn Văn Ba cũng bị
bắt về vụ này. Còn 2 người Xiêm
khác trong đảng ấy lính mật thám
đã bắt tên rỗi, nhưng tên chưa rõ.
Họ này nghe đâu bảy người đang
mỗi bùi được ba, the là còn 4
người nữa.

HỘI VĂN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Boignis Desbor-
des Hanoi, kính lời báo cáo cho các
chức có nhận Phiếu Tiết Kiệm của
hội biết rằng kỵ xô số thứ 26 xô tại
Tông-cuộc ở Saigon ngày 28 tháng
Novembre 1929 mới rỗi, cái số
số 692, của cô Thérèse Thénaz &
Cầu-thor (Nam-kỳ) được trả.

Số bạc trả 1000\$00 đã cấp phát
hết rồi.

Ký xô số gần tới đây thi định
ngày 28 Decembre 1929.

AI BIẾT CHÌ GIÙM

• Tôi có một người cũ, nhân viên phiến,
mà tên là... Duy-tín, chàng có tôi tên là
đào Cẩn (Triết) bị dồn vào lính thành
Khánh-hòa, có tôi theo vào ở trong ấy
tại lỵ Ninh-phuôc, lỵ Phò-Khao,
phò Biên-Khánh (tên hò hò này tôi không
nhớ得起). Năm sau năm nay bà con tôi
không được tin tức gì cả, nghe đâu đương
tôi đã mất rồi tên có tôi và hai đứa con
ở đâu tôi không biết; là con ai biết tên
tên con mìn, để có cháu tôi được
đến nhanh, tôi tin rằng ta.

M. NGUYỄN-TRINH
Huyện Tiên-Phước
(QUẢNG-NAM)

Hỏi các cụ già, bà già, thường hay đau xương
rõi gần mai dùng :

MAO-KÉ-TÚ'U

Rượu chua lè phong-thấp rất linh hiệu

Bệnh phong-thấp là tại dâm sương giải gò, ở chỗ âm thấp
má bị khí thấp sâm nhiễm vào mình, chạy khắp đầu xương làm
cho trong người luồn bả, tay chân rát mỏi, đi đứng chẳng yên,
đau lưng, mình mày mỏi mệt, co gân vân vân... cứ có bệnh lè,
phong-thấp là đều dùng được cả.

Mỗi chai lớn là 1\$80

- chai trung là 0.80

- chai nhỏ là 0.20

Bản Dược-phòng và các nơi đại-lý đều có sách thuốc phát

ĐẠI - QUANG DƯỢC - PHÒNG

Tiệm - chiết: n° 48 B4 Tông-đốc-Phương CHOLON Téléphone 19

Chi diem: 47 phố hàng Đường HANOI giày nón 808

108 phố Khách HAIPHONG — 118

